

## İLİM VE AMEL\*

*Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.*

*Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.*

*El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve'l-âkıbetü li'l-müttakîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn...*

*İ'lemû eyyühe'l-ihvân... İinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh... Ve enne efdale'l-hedyi hedyü muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:*

الطَّاعُونَ شَهَادَةٌ لِأُمَّتِي وَوَحْزٌ أَعْدَائِكُمْ مِنَ الْجِنِّ

يَخْرُجُ فِي أَبَاطِ الرِّجَالِ وَمَرَاقِبِهَا. الْفَارُّ مِنْهُ

كَالْفَارِّ مِنَ الزَّحْفِ وَالصَّابِرُ عَلَيْهِ كَالْمُجَاهِدِ فِي

سَبِيلِ اللَّهِ

(عد. طس. عن عائشة)

**RE. 220/10** (Et-tâünü şehâdetün li-ümmetî, ve vahzü a'dâiküm mine'l-cinni, yahrucu fî ebâti'r-ricâli ve murakihe'l-fâr minhu kel- fâri

\* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

mine'z-zahfi ve's-sàbiru aleyhi ke'l-mücâhidi fî sebîli'llâhi.)

*Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.*

“—Mefhar-i mevcûdât Muhammed Mustafâ râ salevât!” [Allâhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed...]

“—Seyyidü's-sâdât Muhammed Mustafâ râ salevât!” [Allâhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed...]

“—Habîb-i Hüdâ Muhammed Mustafâ râ salevât! [Allâhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed...]

Cenab-ı Feyyâz-ı Mutlak Hazretleri, iki cihanın serveri, sevgili Peygamberimizin şefaatine cümlemizi nâil eylesin...

## a. Tàun Ümmetim İçin Şehidliktir

İbn-i Adiy ve Taberânî, Hz. Aişe RA'dan rivayet etmişler. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:<sup>1</sup>

الطَّاعُونَ شَهَادَةٌ لِأُمَّتِي وَوَحْزُ أَعْدَائِكُمْ مِنَ الْجِنِّ  
يَخْرُجُ فِي أَبَاطِ الرِّجَالِ وَمَرَاقِبِهَا. الْفَارُّ مِنْهُ  
كَالْفَارِّ مِنَ الرَّحْفِ وَالصَّابِرُ عَلَيْهِ كَالْمُجَاهِدِ فِي  
سَبِيلِ اللَّهِ

<sup>1</sup> Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.353, mo:5531; Hz. Aişe RA'dan.

**RE. 220/10** (Et-tàûnü şehâdetün li-ümmetî, ve vahzü a'dâiküm mine'l-cinni, yahrucu fî ebâti'r-ricâli, ve murakihe'l-fâru minhu, kel-fâri mine'z-zahfi; ve's-sâbiru aleyhi ke'l-mücâhidi fî sebîli'llâhi.)

*(Et-tàûnü şehâdetün li-ümmetî) “Tàun, ümmetim için şehidliktir. (ve vahzü a'dâiküm mine'l-cinni) Cinlerden olan düşmanınıza karşı kuvvettir. (Yahrucu fî ebâti'r-ricâli) Koltuk altından ve burnun altındaki yumuşak kısımdan çıkar. (Ve murakihe'l-fârru minhu, kel-fârri mine'z-zahfi) Bundan kaçan, cepheden kaçan gibidir. (Ve's-sâbiru aleyhi ke'l-mücâhidi fî sebîli'llâhi) Buna sabreden, Allah yolunda cihad eden kimse gibidir.”*

Taun denilen bir hastalık var. Bizim kolera dediğimiz hastalıkla müsavi olsa gerek Allah-u a'lem. Bulaşıcı bir hastalık. Eskiden adı taunmuş. Bu hastalığa tutulan Ümmet-i Muhammed için şehidlik vardır bunda...

Onun için, taunun olduğu yerden kaçmamak ve oraya girmemeyi de hadisin devamından okuyoruz:

“—Orada durup da sabreden insan, düşman karşısında sabreden mücahid gibidir. Kaçan adam, hastalığı başka yerlere götüreceği için, harpten firar eden kimse gibidir.” demiş.

Düşman önünden kaçmak ne kadar çirkin bir şeyse, böyle bir hastalığın olduğu yerden de kaçmak öyle fena ve çirkindir. Korkunçtur, tehlikelidir. Burada iki şey var:

Bu ölüm gelecekse, muayyen saat dolmuştur, gelir. Ölüm gelmediyse, bu taun, veba, kolera emsali ne varsa gelse bile bir şey olmaz.

Çünkü, Allah-u Teâlâ murad ettiyse, o adam ölecektir. Ne sebeple olursa olsun. Murad etmediyse, bir şey olmaz. Onun için imanı sağlam olan insan kaçmaz. Orada durur;

“—Kaderimde varsa, benim için ölüm mukadderse, ne A'lâ...” der.

Vade yetmişse, şehid olarak ölür. E mukadder değilse, gazi olarak kurtulanlar gibi olur.

## b. Tàun Bazıları İçin Azaptır

Müslim, Üsâmetü'bnü Zeyd RA'dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:<sup>2</sup>

الطَّاعُونَ آيَةَ الرَّجْزِ، ابْتَلَى اللَّهُ بِهِ نَاسًا مِنْ عِبَادِهِ،  
فَإِذَا سَمِعْتُمْ بِهِ فَلَا تَدْخُلُوا عَلَيْهِ؛ وَإِذَا وَقَعَ بِأَرْضٍ  
وَأَنْتُمْ بِهَا، فَلَا تَفِرُّوا مِنْهُ

(م. عن أسامة بن زيد)

**RE. 220/11** (Et-tàunu âyetü'r-riczi, ibtele'llâhu bihî nâsen min ibâdihî, feizâ semi'tüm bihî felâ tedhulû aleyhi; ve izâ vekaa bi- ardın ve entüm bihâ, felâ tefirrû minhu.)

<sup>2</sup> Müslim, Sahîh, c.XI, s.242, no:4109; Üsâmetü'bnü Zeyd RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.80, no:28428.

*(Et-tàunu âyetü'r-riczi, ibtele'llàhu bihî nâsen min ibâdihî) "Tàun, Allah'ın kullarından bazıalarını mübtela kıldığı azap işaretlerinden biridir. (Feizâ semi'tüm bihî) Bir yerde tàun olduğunu duyarsanız, (felâ tedhulû aleyhi) onun üzerine gitmeyin! (Ve izâ vekaa bi-ardın ve entüm bihâ) Bulduğunuz yerde vaki olursa, (felâ tefirrû minhu) oradan da kaçmayın!"*

İşittiniz ki filan memlekette veba var, kolera var; sakın oraya gireyim demeyin! "Hani 'mukadderdir, olursa olur, ne yapayım!" deyip oraya gitmeyin! Emridir bu Efendimiz SAS'ın.

Siz de ordasınız, hastalık zuhur etti. Artık oradan da kaçıp da kurtulayım demeyin! Mukadderse olur, başınıza gelen gelir. Mukadder değilse ölen ölür, kalan kalır. Görüyoruz işte! Mutlaka herkes ölmüyor yani. Herkes ölmüyor. Ölecek ölüyor, kalan kalıyor. Herkesin ölmesi lazım gelseydi taunun, vebanın, kolera'nın olduğu yerde kimsenin kurtulması mümkün değildi. Ama ölümü mukadder olanlar ölür. Ölmeyeceklere de bir şey olmaz.

Onun için, "Benim ümmetimin şهادetidir." diyor, bunu iyi bilmek lazım!

### **c. Tàun Mü'minler İçin Rahmettir**

Buhârî ve Ahmed ibn-i Hanbel, Hz. Aişe RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:<sup>3</sup>

الطَّاعُونَ كَانُوا عَذَابًا يَبْعَثُهُ اللَّهُ عَلَى مَنْ يَشَاءُ وَإِنَّ  
اللَّهَ جَعَلَهُ رَحْمَةً لِلْمُؤْمِنِينَ فَلَيْسَ مِنْ أَحَدٍ يَقَعُ  
الطَّاعُونَ فِيْمَكْتُ فِي بَلَدِهِ صَابِرًا مُحْتَسِبًا يَعْلَمُ  
أَنَّهُ لَا يُصِيبُهُ إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ إِلَّا كَانَ لَهُ مِثْلُ

أَجْرِ شَهِيدٍ

(حم.خ. عن عائشة)

RE. 220/12 (Et-tàunu kâne azâben, yeb'asühu'llàhu alâ men yeşâü; ve inna'llàhe cealehû rahmeten li'l-mü'minîne; feleyse min ehadin yakau't-tàune, feyemküsü fî beledihî sâbiren, muhtesiben; ya'lemü ennehû lâ yusîbuhû illâ mâ keteba'llàhu lehû, kâne lehû mislü ecri şehîdin.)

(Et-tàunu kâne azâben, yeb'asühu'llàhu alâ men yeşâü) “Tàun, Allah'ın istediğine gönderdiği bir azaptır. (Ve inna'llàhe cealehû rahmeten li'l-mü'minîne) Allah, bunu müminlere rahmet olarak kılmıştır.

<sup>3</sup> Buhârî, Sahîh, c.XI, s.293, no:3215; Ahmed ibn-i Hanbel, Müsned, c.VI, s.251. no:26182; İshak ibn-i Râhaveyh, Müsned, c.III, s.1016; no:1761; Beyhakî, Sünenü'l-Kübrâ, c.III, s.376, no:6352; Begavî, Şerhü's-Sünneh, c.III, s.32; Beyhakî, el-Esmâ ve's-Sıfat, c.I, s.326, no:301; Hz. Aişe RA'dan.

Câmiü'l-Ehâdîs, c.XIV, s.151, no:13994.

*(Feleyse min ehadin yakau't-tàune) Tàuna yakalanmış bir kimse yoktur ki, (feyemküsü fî beledihî sàbiren, muhtesiben) beldesinde onu sabırla ve sevabını Allah'tan umarak beklerse; (ya'lemü ennehû lâ yusîbuhû illâ mâ keteba'llàhu lehû) ancak Allah'ın yazmış olduğu şeyden başkasının kendisine isabet etmeyeceğini bilerek karşılarsa, (kâne lehû mislü ecri şehîdin) o kimse için bir şehid ecrinin misli vardır."*

Cenab-ı Hak tàunu bir azap olarak, bir terbiye olmak üzere, azıtan insanlar nadim olsunlar, günahlarına tevbekâr olsunlar, yola gelsinler diyerek halk eder. Ama bu hastalık Ümmet-i Muhammed için rahmettir.

İnsanın bilmesi lazımdır ki, *Allah-u Teâlâ'nın takdirinin dışında bir şey olmaz. O nasıl dediyse öyle olur. Orada sabredenlerden olursa, eceli gelirse kendisine şehid sevabı vardır.*

#### **d. Hükmen Şehid Olanlar**

İbn-i Kàni', Rebi' RA'dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:<sup>4</sup>

أَلْطَّعْنُ وَالطَّاعُونَ وَالْهَدْمُ وَأَكْلُ السَّبْعِ وَالْغَرَقُ  
وَالْحَرَقُ وَالْبَطْنُ وَذَاتُ الْجَنْبِ شَهَادَةٌ

(ابن قانع عن ربيع)

<sup>4</sup> *Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.416, no:11176; Câmiü'l-Ehâdîs, c.XIV*

**RE. 220/13** (Et-ta'nü, ve't-tàunu, ve'l-hedmü, ve eklü's-sebüi, ve'l-garaku, ve'l-haraku, ve'l-batnü, ve zâtü'l-cenbi şehâdetün.)

(Et-ta'nü) “Okla, kılıçla, mızraklarla vurulmak suretiyle ölenler; (ve't-tàun) taun hastalığından ölenler, (vel-hedmü) bir binanın yıkıntısı altında kalarak ölenler; (ve eklü's-sebüi) yırtıcı hayvanların parçalamasıyla ölenler; (ve'l-garaku) denizde batmak, boğulmak suretiyle ölenler; (ve'l-batni) karın hastalığına tutularak ölenler; (ve zâtü'l-cenb) zâtü'l-cenb hastalığına tutularak ölenler; (şehadetün) hepsi şehiddir.

*Hadis-i şerifte sayılan şu sınıfların hepsi Ümmet-i Muhammed için şehidliktir.*

## e. Ölü Doğan Çocuk

Tirmizî, Câbir ibn-i Abdullah RA'dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:<sup>5</sup>

الطِّفْلُ لَا يُصَلَّى عَلَيْهِ وَلَا يَرِثُ وَلَا يُورَثُ حَتَّى  
يَسْتَهْلَّ

(ت. عن جابر مرفوعاً وموقوفاً، وقال: الموقوف أصح)

<sup>5</sup> Tirmizî, Sünen, c,IV, s.172, no:953; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.6, no:30383; Câmiü'l-Ehâdîs, c.XIV, s.154, no:14003.



**RE. 220/14** (Et tıflu lâ yüsellâ aleyhi, velâ yerisü, velâ yûresü, hattâ yestehille.) “Çocuk doğunca ses çıkartmadığı takdirde, onun üzerine namaz kılınmaz, ona vâris olunmaz ve o da vâris olamaz.” Çocuk doğar, fakat doğan çocukta hareket yoksa, ölü olarak doğmuş demektir. Bu çocuğa namaz kılınmaz. Hemen yıkanır, sarılır, gömülür. Bu mirasçı da olmaz, miras da bırakmaz.

Eğer, ‘Of! Ah!’ gibi hayat alâmeti olan bir ses kendisinden zuhur ederse, o zaman hem yıkanır hem namazı kılınır. Ondan sonra mirasçı da olur.

## f. Tavafta Konuşmak

Tirmizî, Beyhakî ve Hâkim, Abdullah ibn-i Abbas RA7dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:<sup>6</sup>

الطَّوَّافُ حَوْلَ الْبَيْتِ مِثْلُ الصَّلَاةِ إِلَّا أَنَّكُمْ  
تَتَكَلَّمُونَ فِيهِ فَمَنْ تَكَلَّمَ فِيهِ فَلَا يَتَكَلَّمُ إِلَّا بِخَيْرٍ

(ت. ق. ك. عن ابن عباس)

**RE. 220/15** (Et-tavâfü havle’l-beyti mislü’s-salâti, illâ enneküm tetekellemûne fîhi, felâ yetekelleme illâ illâ bi-hayrin.)

<sup>6</sup> Tirmizî, Sünen, c.IV, s.60, no:883; Bezzâr, Müsned, c.II, s.171, no:4853; Hâkim, Müstedrek, c.I, s.630, no:1686; İbn-i Huzeyme, Sahîh, c.IV, s.222, no:2739; Ebû Ya’lâ, Müsned, c.IV, s.467, no:2599; Abdullah ibn-i Abbas RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.V, s.49, no:12003; Câmiü’l-Ehâdîs, c.XIV, s.154, no:14005.

(Et-tavâfû havle'l-beyti mislü's-salâti)  
“Kâbe'nin etrafında tavaf, namaz gibidir. (İllâ enneküm tetekellemûne fîhi) Yalnız farkı, burada konuşulabilir. (Felâ yetekelleme illâ illâ bi-hayrin) Kim konuşursa, ancak hayır konuşsun!”

Tavaf diye Kabe-i Muazzama etrafındaki dönmemize diyorlar. O dönüş tıpkı bir namaz gibidir. Namazımızın bir erkânı var ya, o erkân tavaf ile de hasıl oluyor demek ki.

Namaz kılarken konuşmamıza izin yoktur, konuşamayız. Fakat bu tavaf içerisinde konuşmamıza izin verilmiş, müsaade edilmiş. Konuşan ancak hayır konuşur; Sübhana'llah der, El-hamdü li'llâh der, yanındakine bir hayır tavsiye eder.

Alttaki hadis de yine keza bunun gibi.

Taberânî, Beyhakî, Hâkim ve Ebû Nuaym, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:<sup>7</sup>

الطَّوَّافُ بِالْبَيْتِ صَلَاةٌ وَلَكِنَّ اللَّهَ أَحَلَّ فِيهِ  
الْمَنْطِقَ فَمَنْ نَطَقَ فَلَا يَنْطِقُ إِلَّا بِخَيْرٍ

(طب. ق. ك. حل. عن ابن عباس)

<sup>7</sup> Taberânî, Mu'cemü'l-Kebîr, c.XI, s.34, no:10955; Beyhakî, Sünenü'l-Kübrâ, c.V, s.87, no:9085; İbn-i Ebî Şeybe, Musannef, c.III, s.497, no:12960; Hâkim, Müstedrek, c.II, s.293, no:3056; İbn-i Hibbân, Sahîh, c.IX, s.144, no:3836; Tahâvî, Müşkilü'l-Âsâr, c.XII, s.245, no:4853; Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, c.II, s.461, no:3973; İbn-i Adiy, Kâmil fi'd-Duafâ, c.V, s.364; Abdü'r-rezzak, Musannef, c.V, s.496, no:9791; İbn-i Cârud, el-Müntekâ, c.II, s.16, no:448; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.49, no:12002; Câmiü'l-Ehâdis, c.XIV, s.155, no:14006.

**RE. 220/15** (Et-tavâfu bi'l-beyti salâtün, velâkinna'llàhe ehalle fihi'l-mantıka, femen netaka felâ yentıku illâ bi-hayrin.)

*(Et-tavâfu bi'l-beyti salâtün) “Beyti tavaf etmek namazdır. (Velâkinna'llàhe ehalle fihi'l-mantıka) Lâkin Allah onda konuşmayı helâl kıldı. (Femen netaka felâ yentıku illâ bi-hayrin) Kim konuşursa, hayırdan başka bir şey konuşmasın!”*

“—Konuşanlar ancak hayır konuşsunlar!” diye tavsiye edilmiş.

### **g. Hakîkî Tabip Allah-u Teâlâ'dır**

Şîrâzî, Mücâhid Rh.A'ten rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:<sup>8</sup>

الطَّيِّبُ اللهُ وَلَعَلَّكَ تَرْفِقُ بِأَشْيَاءٍ تَخْرُقُ بِهَا  
غَيْرَكَ

(الشيرازى فى الألقاب عن مجاهد مرسلًا)

**RE. 220/17** (Et-tabîbu'llàhu, ve lealleke terfıku bi-eşyâin, yahruku bihâ gayrake.)

*(Et-tabîbu'llàhu) “Tabip, doktor doğrudan doğruya Allah-u Teâlâ'dır; (ve lealleke terfıku bi-eşyâin, yahruku bihâ gayrake) her ne kadar sen, başkalarının bulduğu bazı ilaçlarla tedavi etsen de...”*

<sup>8</sup> Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.3, no:28072; Câmiü'l-Ehâdîs, c.XIV, s.153, no:13999.

Esmâ-ül Hüsna'nın içerisinde tabip ismi yoktur. Tabip ismi olmadığı için, buradaki tabiplik Peygamber Efendimiz SAS dilinden mecazendir.

Tabibin ilacındaki tesirin husulü, Allah-u Teâlâ'nın iznine bağlıdır. Kimisi için fayda verir, kimisi için de fayda vermez. Eğer bunda mutlaka fayda olsaydı, herkese fayda vermesi lazımdı. Halbuki bakıyorsunuz ki birine veriyor, öbürüne vermiyor. Demek ki izn-i ilâhi kime taallûk ediyorsa, o şifa buluyor: kime taallûk etmiyorsa, o da şifa bulamıyor.

Şifayı veren ancak Allah-u Celle ve A'lâ'dır. Devaların da hakikatini bilen, yaradan yine Allah'tır.

## h. Abdestli Yatan Kimse

Deylemî, Amr ibn-i Hureys RA'dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:<sup>9</sup>

الطَّاهِرُ النَّائِمُ كَالصَّائِمِ الْقَائِمِ

(الدَّيْلَمِيُّ عَنْ عَمْرِو بْنِ حُرَيْثٍ)

**RE. 220/18** (Et-tâhiru'n-nâimü, ke's-sâimi'l-kâimi.)

(Et-tâhiru'n-nâimü) “Abdestli olarak uykuya yatan kimse, (ke's-sâimi'l-kâimi) gündüz sâim, gece kâim kimse gibidir.”

---

<sup>9</sup> Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, sb463, no:3981; Amr ibn-i Hureys RA'dan.

*Kenzü'l-Ummâl*, c.IX, s.277, no:25999; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIV, s.152, no:13998.

Şimdi abdestli olarak yatmak ile abdestsiz olarak yatmanın arasındaki fark:

Abdest almış, namaz kılmış ve sonra uyumak için yatan insanın hali, geceleri sabahlara kadar ibadet eden ve gündüzleri de akşama kadar oruç tutan adam gibidir. Gündüzleri oruçlu, geceleri kaim olan insan ne sevap alıyorsa; yatacağı vakitte abdest alıp namaz kılan ve öyle yatanın da sevabı aynı oluyor. Bu Allah-u Teâlâ'nın lütfudur.

## i. Dört Önemli Temizlik

Taberânî, Ebü'd-Derdâ RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:<sup>10</sup>

الطَّهَارَاتُ أَرْبَعٌ قَصُّ الشَّارِبِ وَحَلْقُ الْعَانَةِ  
وَتَقْلِيمُ الْأَظْفَارِ وَالسَّوَاكُ

(طب. عن أبي الدرداء)

RE. 221/1 (Et-tahârâtü erbaun, kassu's-şâribi, ve halku'l-âneti, ve taklîmü'l-azfâri, ve's-sivâkü.)

(Et-tahârâtü erbaun) Temizlik dört ana esas üzerinedir.

---

<sup>10</sup> Taberânî, Müsnedü'ş-Şâmiyyîn, c.III, s.264, no:2222; Bezzâr, Müsned, c.II, s.118, no:4146; Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, c.II, s.462, o:3977; Heysemî, Mecmaü'z-Zevâid, c.V, s.303, no:8857; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Câmiü'l-Ehâdîs, c.XIV, s.157, no:14010.

Temizliğin ana hattı dördtür:

1. (Kassu'ş-şâribi) "Bıyıkları kısaltmak."
2. (Ve halku'l-âneti) "Koltukları ve edep yerlerini temizlemek."
3. (Ve taklîmü'l-azfâri) "Tırnakları kesmek."
4. (Ve's-sivâkü.) "Misvak kullanmak."

"Bu dört şey taharetin anasıdır." diye tesbit etmişler.

## j. Temizlik İmanın Yarısıdır

Ahmed ibn-i Hanbel, Müslim ve Tirmizî, Ebû Mâlik el-Eş'arî RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:<sup>11</sup>

الطُّهُورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمْلُ الْمِيزَانَ  
وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمْلِنَ مَا بَيْنَ السَّمَاوَاتِ  
وَالْأَرْضِ وَالصَّلَاةُ نُورٌ وَالصَّدَقَةُ بُرْهَانٌ وَالصَّبْرُ  
ضِيَاءٌ وَالْقُرْآنُ حُجَّةٌ لَكَ أَوْ عَلَيْكَ كُلُّ النَّاسِ  
يَغْدُو فَبَايِعُ نَفْسَهُ فَمُعْتِقُهَا، أَوْ مَوْبِقُهَا

(حم. م. ت. عن أبي مالك الأشعري)

<sup>11</sup> Müslim, *Sahîh*, c.II, s.3, no:328; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.342, no:22953, 22960; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.174, no:653; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.III, s.284, no:3424; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.3, no:2709; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.42, no:185; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.132; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.189, no:600; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.462, no:3976; Ebû Mâlik el-Eş'arî RA'dan.

*Kenzü'l-Ummâl*, c.IX, s.487, no:25998; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.658, no:1669;

*Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIV, s.156, no:14009.

**RE. 221/2** (Et-tuhûru şatru'l-îmân, ve'l-hamdü li'llâhi temleü'l-mîzâne, ve sübhâna'llâhi ve'l-hamdü lillâhi temleâni mâ beyne's-semâvâti ve'l-ardı; ve's-salâtü nurun, ve's-sadakatü burhânün, ve's-sabru dıyâün, ve'l-kur'ânü hüccetün leke ev aleyke; küllü'n-nâsi yağdû, febâyiun nefsehû femu'tikuhâ, ev mûbikuhâ.)

(Et-tuhûru şatru'l-îmân) Temizlik imanın yarısıdır. (Ve'l-hamdü li'llâhi temleü'l-mîzâne) El-hamdü li'llâh mizanı doldurur. (Ve sübhâna'llâhi ve'l-hamdü lillâhi temleâni mâ beyne's-semâvâti ve'l-ardı) Subhâna'llâhi ve'l-hamdü li'llâhi yerle gökler arasını doldurur. (Ve's-salâtü nurun) Namaz nurdur. (Ve's-sadakatü burhânün) Sadaka burhandır, (ve's-sabru dıyâün) sabır ışıktır, (Ve'l-kur'ânü hüccetün leke ev aleyke) Kur'an ise senin lehine veya aleyhine hüccettir. (Küllü'n-nâsi yağdû, febâyiun nefsehû) Herkes bir yola gider ve kendini satar. (Femu'tikuhâ, ev mûbikuhâ) Bu ya azad ediş veya mahvediş olur.”

Burada, “Taharet imanın yarısıdır.” buyrulmuş.

İman iki kısımdır: “Lâ ilâhe illa'llah, Muhammedün rasûlü'llah” imanın iç kısmıdır. Dış kısmı da dış temizliğimizdir, vücudumuzun temizliğidir. İçimizi böyle tevhid ile nurlandırdık, temizledik. Dışımızı da abdest almak suretiyle, yıkamak suretiyle temizlediğimiz zaman, iman iki parça olarak –birisi dış birisi iç kısmın temizliği ile– hasıl olmuş oluyor.

Onun için şerhte diyor ki:

“—Buradaki taharetten murat namazdır. Allah-u Teàla'nın buyurduğu gibi:

وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ

(البقرة: ١٤٣)

(Vemâ kâna'llàhu li-yudîa imâneküm)

“Allah sizin imanlarınızı zâyietmez, eksiltmez.”

(Bakara, 2/143)

Bir vakit Kudüs'e doğru namaz kılınıyordu. Sonra Mekke-i Mükerrreme'ye çevrildi. Tabi bütün halk bunu birden aynı anda duyamıyor, bilemiyor. Dolayısıyla bu Kudüs'e doğru kılınan birçok namazların böyle ne olacağından tereddüt ettiler de o zaman Cenab-ı Hak böyle buyurdu:

“—İmanınız, Kudüs'e karşı kıldığınız namazlarınız zayi olacak değildir. O da emr-i ilahi ile idi, bu da emr-i ilahi iledir.”

Binaen aleyh, iman dendiği zaman namaz murad olunuyor, namaz da imandan sayılıyor. Onun için namazın mevkii, kıymeti çok üstündür.

Bu temizlik de imanın esası oluyor. Buradaki taharetten murat tezkiyetü'n-nefistir, nefsin temizliğidir. Nefsi kötü huylardan, kötü ahlâklardan kurtarmak suretiyle tezkiye eder, temizlersen, *tuhur denilen temizlik budur. Bu imanla birleşince, iman kâmil olur.*

*Hem tezkiyetü'n-nefs yapmış oluyorsun, ahlâkını düzeltiyorsun. Hased, kibir, ücub, hırs, gadab, acelecilik; bunlar kötü ahlâkların anası mesabesindedir. Bunların kökünü kazıyıp*



*da yerine güzel ahlakları koyduğun vakit, sen tezkiye-i nefis etmiş olursun. O zaman imanın, Lâ ilâhe illallah ile beraber kâmil iman olur.*

Hamd ediyoruz, dua ediyoruz *El-hamdü li'llâh* diyerek. *Elham* okuyoruz, başka hamdler yapıyoruz.

Mizan denilen bir ölçü aleti var kıyamet gününde. Bütün amellerimiz onda ölçülecek. Onlara Cenab-ı Hak nasıl bir vücut verecekse verecek, o bizim tevhidlerimiz, tesbihlerimiz ve sair zikirlerimiz o mizan içerisine konacak bir hale gelecek ve orada tartılacak. Kötü amellerimizle iyi amellerimiz tartılacak. Terazinin bir gözüne kötü ameller, bir gözüne de bu gibi ibadet, taat ve tesbihlerimiz konacak. Bu *El-hamdü li'llâh* sözü mizanı dolduracak.

*Sübhàna'llah ve El-hamdü lillâh: eğer bunun ikisi birden söylenirse, bunların sevabı o kadar çoktur ki, yer ile gök arasını hava nasıl doldurmuşsa öyle doldurur. Fakat bizde görececek göz yok da onu göremiyoruz.*

*(Sübhàna'llâhi, ve'l-hamdü li'llâhi, ve lâ ilâhe illa'llâhu, va'llâhu ekber; ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâhi'l-aliyyi'l-azîm) tesbihi bir rekât namaz yerine geçer. Dört defa okursan, dört rekât namaz kılmış sevabı alırsın. İnsan bu tesbihi yapınca, bu sevabı almış olur.*

Kıldığımız namaz da bir nurdur. O tesbihler nurdur, namaz da nurdur. Verdiğimiz sadakalar, hayırlar, zekâtlar ve saireler imanın alâmetidir. Allah-u Teâlâ'ya dayanıyor ve güveniyor ki,

“Ben bunu verince aç kalmam. Daha çok artırır Allah-u Teâlâ vereceğimi.” diye imanı var. Ve biliyor ki yarın ahirette de insan sadakasının gölgesi altında barınacaktır. Onun için sadaka vermekten çekinmemek imanın alâmeti oluyor.

Bir de sabır lazım insanlara, o da senin ışığın oluyor, aydınlığın oluyor, nurun oluyor.

Kur’an okuyoruz; o da hüccettir ya lehimize ya aleyhimize.

Eğer Kur’an ile amel ediyorsak, lehimize şehadet eder:

“—Bu gece beni okudu, gündüz okudu. Denildiği gibi, istenildiği gibi de hareket etti bu adam. Namazını da kıldı, orucunu da tuttu, günahları işlemiyordu, fenalıklardan da kaçınıyordu” diyerek Kur’an böylece şehadet edecek.

O güne dahil olan herkes ya nefsinin satın almıştır; böyle hayırlar yaparak, ibadetinde, tâatında, hayrında; günahlardan kaçmış, fenalıklardan kaçmış, kimseye zararı dokunmamış, Kur’an da onun lehinde şehadet ediyor. O nefsinin kurtarır. Dünyanın ve ahiretin her çeşit azaplarından bu suretle kurtulur.

Eğer Kur’an aleyhinde şehadet ettiyse:

“—Kur’an okuyor, okuduğu halde namazını kılmıyor, orucunu tutmuyor, yalan söylüyor, günahları irtikâb ediyor, fenalıklar yapıyor, başkalarına zarar veriyor.” dediyse, kendi eliyle kendi helakini hazırlamış olur.

Yani insan kendisinin kurtulmasını da helakini de hazırlayan bir mahluk olarak tavsif olunuyor.

## k. Uğursuz Saymak Şirktir

Tayâlisî, Ahmed ibn-i Hanbel, İbn-i Mâce, Ebû Dâvud, Hâkim ve Beyhakî, Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:<sup>12</sup>

الطَّيْرَةُ شِرْكُ الطَّيْرَةِ شِرْكُ الطَّيْرَةِ شِرْكُ

(ط. حم. ه. د. ك. هب. عن ابن مسعود)

**RE. 221/3** (Et-tiyeretü şirkün, et-tiyeretü şirkün, et-tiyeretü şirkün.) “Uğursuz saymak şirktir, uğursuz saymak şirktir, uğursuz saymak şirktir.”

*Tiyere diyerek meş'um, uğursuz saymak. Meselâ:*

“–Tavşan geçti bu yoldan; iyi değil artık buradan geçmeyelim!”

“–Şöyle bir şey gördük, bu iyiye alâmet değil!”

“–Kuş öttü iyiye alâmet değil, yapmayalım!” demek.

Şirk; “Allah ikidir.” demek. “Allah üçtür.” demek. “İsâ Allah'ın oğludur.”

---

<sup>12</sup> Ebû Dâvud, Sünen, c.X, s.419, no:3411; İbn-i Mâce, Sünen, c.X, s.376, no:3528; Ahmed ibn-i Hanbel, Müsned, c.I, s.389, no:3697; Beyhakî, Sünenü'l- Kübrâ, c.VIII, s.139, no:16294; İbn-i Hibbân, Sahîh, c.XIII, s.491, no:6122; Ebû Ya'lâ, Müsned, c.IX, s.140, no:5219; İbn-i Ebî Şeybe, Müsned, c.I, s.275, no:265; Tayâlisî, Müsned, c.I, s.278, no:354; Tahâvî, Müşkilü'l-Âsâr, c.II, s.323, no:701; İbn-i Ebî Şeybe, Musannef, c.IX, s.39, no:26919; Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs,

demek, “Meryem Allah’ın hanımıdır.” demek. Bunlar, nasıl şirkse, uğursuz saymak da öyle şirktir.

Te’sir Allah’ındır çünkü. Ne tavşanın kabahati var, ne kuşun kabahati var, ne o kedinin, köpeğin kabahati var. Hiçbir şeyin kabahati yok. Te’siri Halik’ta değil de mahlûkta görmek şirk oluyor. Nasıl o gâvur “Allah ikidir, üçtür...” diyerek müşrik olduysa, bu sefer biz de kendimiz böyle haddimizi bilmeyerek yaptığımız bu hareketlerden dolayı müşriklik yapmış oluyoruz.

Burada diyor ki:

“—Allah’tan gayrı bir şeyin fayda verdiği veyahut zarar verdiği inanıyorsa, müşriktir o adam. Allah’tan gayrı hiç kimse ne fayda verebilir, ne de zarar verebilir. Bütün fayda ve zarar Allah’tandır. Eğer Allah-u Teâlâ senin zararını murad ediyorsa, onu sebep kılmıştır ama, yine o Allah’tan gelmiştir. O sebep olmuştur. Mutlaka onun kendisi değildir müessir olan.

Şimdi bugün okuduğum bir derste;

“—Zikru’llah, Allah-u Teâlâ’nın ismini anmak bütün zehirleri iptal eder” diyor.

Zehir iptal olur mu? Zehir, zehirdir değil mi ya? İnsan içince ölür. Fakat bunların iptal olduğu birçok vakalarla ispat edilmiştir.

---

c.II, s.464, no:3984; Cürcânî, Târih-i Cürcân, c.I, s.187, no:253; Hâkim, Müstedrek, c.I, s.64, no:43; Beyhakî, Şuabü’l-İman, c.II, s.61, no:1167; Abdullah ibn-i Mes’ud RA’dan.

En güzeli; Humus şehrinin muhasarası esnasında bir türlü kaleyi zapt edemiyorlar. İçeridekiler de bıkmış, çare arıyorlar. Diyorlar ki:

“—Bize bir mucize gösterirseniz, size kaleyi teslim ederiz.

Başka türlü etmeyiz.”

“—Nedir, ne istiyorsunuz?”

“—Bizim bir zehirimiz var. Ondan bir parça yutarsanız ve o size zarar vermezse... Zira siz diyorsunuz ki her şey Allah’tandır. Biz de bunun size zarar vermediğini görürsek, kaleyi size teslim ederiz.” diyorlar.

Hız. Hâlid İbn-i Velid RA kumandan orada;

“—Getirin!” diyor. Zehiri getiriyorlar.

“—*Bi’smi’llâhi’llezî lâ yedurru ma’asmihî şey’ün fi’l-ardi ve lâ fi’s-semâi, yâ hayyu yâ kayyûm*) diyere —belki daha ilavesi de var— içiveriyor.

Bakıyorlar:

“—Ha şimdi ölecek, ha şimdi ölecek...”

Ne ölen var, ne giden var. Hepsi imanla müşerref oluyorlar, kaleyi de teslim ediyorlar.

Yâni şimdi haddi zatında ateş yakıcı olsaydı İbrahim AS’ı da yakardı. Bıçak haddi zatında kesici bir şey olsa İsmail AS’ı da kesmesi lazımdı. Suyun haddi zatında boğucu olması lazım gelirken Musa AS’ı da efradıyla beraber boğması lazımdı. Ne Mûsa AS’a zararı oldu, ne İbrâhim AS’a zararı oldu, ne de İsmail AS’a zararı oldu. Emsali pek çok...

Demek ki kudret sırf Allah-u Teâlâ'dadır. Ama bizde tesiri olmuyorsa kabahat bizimdir. Çünkü Allah'ı, o istenilen şekilde zikredemiyoruz.

*Tezkiye-i nefis diyor yukarıda... İman iki kısım: Birisi Lâ ilâhe illa'llâh, muhammedün rasûlü'llah... Birisi de iç ve dış temizliği... Dışımızı yıkaması kolay. Hamama gireriz bir kalıp sabunla beraber, tertemiz olur gider. Fakat için temizliği çok zor!*

“–Niçin?”

Haset varsa hasetliği bırakmak, hırsı bırakmak ne büyük dert. Kibri bırakmak ne büyük dert. Kibri bıraksaydı şeytan bırakırdı.

Kolay bırakılacak bir dert değil. İnsan kendini beğenir, gururlanır durur. Bir parça bilgisi oldu muydu, bir parça parası oldu muydu yanına sokulamazsın. Onun için iç temizliği kolay değil.

Biz de dış temizliği var ama iç temizliğimiz olmadığı için tevhidimiz, lâıykı veçhile ağzımızdan çıkamıyor. Çıkamadığı için de te'sirini yapamıyor. Yoksa içimiz de temiz olsa, biz de “Allah!” dediğimiz vakit, yer gök oynar yerinden...

## I. Zulüm Üç Çeşittir

Tayâlisî, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:<sup>13</sup>

الظُّلْمُ ثَلَاثَةٌ فَظُلْمٌ لَا يَتْرُكُهُ اللَّهُ وَظُلْمٌ يَغْفِرُ وَظُلْمٌ لَا يَغْفِرُ. فَأَمَّا الظُّلْمُ الَّذِي لَا يَغْفِرُ فَالشِّرْكُ لَا يَغْفِرُهُ اللَّهُ وَأَمَّا الظُّلْمُ الَّذِي يَغْفِرُهُ اللَّهُ فَظُلْمُ الْعَبْدِ فِيمَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ رَبِّهِ وَأَمَّا الظُّلْمُ الَّذِي لَا يَتْرُكُهُ يَقْصُ اللَّهُ بَعْضَهُمْ مِنْ بَعْضٍ

(ط. عن أنس)

RE. 221/5 (Ez-zulmü selâsetün: Fezulmün lâ yetrükühu'llàhu, ve zulmün yuğferu, ve zulmün lâ yuğferu; feemme'z-zulmü'llezî lâ yuğferu, fe'ş-şirkü lâ yağfiruhu'llàhu; ve emme'z-zulmü'llezî yuğferu, fezulmü'l-abdi fîmâ beynehû ve beyne rabbihi; ve emme'z-zulmü'llezî lâ yütrekü, fekassu'llàhi ba'duhüm min ba'dın.)

(Ez-zulmü selâsetün) “Zulüm üçtür: (Fezulmün lâ yetrükühu'llàhu) Bir zulüm vardır ki Allah onu bırakmaz. (Ve zulmün yuğferu) Birini mağfiret eder, (ve zulmün lâ yuğferu) diğerini ise mağfiret etmez.”

(Feemme'z-zulmü'llezî lâ yuğferu, fe'ş-şirkü lâ yağfiruhu'llàhu)

<sup>13</sup> Tayâlisî, Müsned, c.I, s.282, no:2109; Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ, c.VI, s.309; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.236, no:10326; Câmiü'l-Ehâdîs, c.XIV, s.160, no:14020.

“Allah’ın mağfiret etmediği zulüm şirktir, onu mağfiret etmez. (Ve emme’z-zulmü’llezî yuğferu) Allah’ın mağfiret ettiği zulüm ise, (fezulmü’l-abdi fîmâ beynehû ve beyne rabbihi) kulun kendisi ile Rabbi arasındaki zulümdür. (Ve emme’z-zulmü’llezî lâ yütrekü, fekassu’llâhi ba’duhüm min ba’dın) Allah’ın bırakmadığı zulüm ise kısastır; bazılarının hakkını bazılarından almasıdır.”

Zulüm üçtür:

1. Mağfiret olunmayan zulüm şirktir; şirki Allah affetmiyor. Daha tövbe etmemişse, ondan dönmediyse affetmez.
2. Allah ile kulun arasında olan günahlardan terettüp eden zulümdür ki, Allah-u Teâlâ isterse bunları affeder, mağfiret eder.
3. Hakların yarın kıyamette verilmesi. Hiçbir hak sahibi diğerinden hakkını almadıkça kıyamette kurtuluş yok.

O haklardan birisi de bizim ömrümüzün hakkıdır. Nefes bir ömürdür. Boyuna akıp gidiyor işte. Bu ömür boşa gittiği için en büyük mes’uliyeti buradan yükleneceğiz. Buradan çok tehlikedeyiz.

Allah-u Teâlâ bu nefesi bize vermiş, hiçbir surette zayi etmemek, boşa kaçırmamak için. Biz bunu böyle boşa boşuna zayi ettiğimizden dolayı kendimizi yarın nasıl kurtaracağımızı bilemem artık. Hâlâ da öğreneceğimiz yok. Bu o kadar büyük, kıymetli cevherdir ki, mesela



insanın milyarı olur, bir milyar lirası olur, altını olur; batar. Fakat onun tekrar kazanılması mümkün.

Fakat kaçan bir nefesin telâfisi mümkün değil artık. Bu kaçtı mı kaçıyor. Bunu boşa kaçırmak kadar büyük gaflet, büyük cahillik olmaz. En büyük cahillik bunu boşa kaçırmaktır. Ne zikrullah var, ne ibadet taat var, ne de hakka yarar bir iş var. Boşu boşuna zayi edip bu nefesleri tükettiğimizden dolayı, bunun hesabını nasıl öderiz bilmem!

### m. Afiyet ve Susmak

Deylemî, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:<sup>14</sup>

العَافِيَةُ عَشْرَةٌ أَجْزَاءٍ تِسْعَةٌ فِي الصَّمْتِ وَالْعَاشِرُ  
الاعْتِزَالُ عَنِ النَّاسِ

(الديلمى عن ابن عباس)

RE. 221/6 (El-àfiyetü aşeretü eczâin: Tis'atün fi's-samti, ve àşiru'l-i'tizâlü ani'n-nâsi.)

(El-àfiyetü aşeretü eczâin) “Afiyet on parçadır. (Tis'atün fi's- samti) Dokuzu sükûtta, (ve àşiru'l-i'tizâlü ani'n-nâsi) onuncusu ise insanlardan uzak durmaktadır.”

<sup>14</sup> Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, c.III, s.82, no:4231; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.6, no:9208; Câmiü'l-Ehâdîs, c.XIV, s.340, no:14427.

Afiyet dedikleri bir şey var ya; sıhhat, afiyet diyoruz hep birbirimizden istiyoruz. Bu afiyet on parçadır, on bölüktür. Bunun dokuzu sükûtun içerisinde. Sükût ettiğin kadar afiyettesin. Onuncusu da insanlardan uzak kalmaktadır. Çünkü insanlar birbirlerini kışkırtıyorlar, kandırıyorlar, kötülöklere ve haramlara süröklüyorlar. Bunların içerisinde bulunduğun müddetçe bunlardan kurtulmanın imkanını bulamazsın. O zaman muhakkak uzlet edip, kenara çekilmekte bulursun selâmeti. Selâmet, afiyet bunun içerisinde.

Bütün illetlerden, belâlardan, her türlü kötölükten, mihnetlerden kurtulma sükûtun içerisinde. Ancak hayır biliyorsan, söylersin. Allah-u Teâlâ'nın kelâmından yahut Rasûlüllah'ın kelimâından söyleyecek hayır bir şeyin yoksa, o zaman da sükût edersin.

## n. Helâlinden Kazanç Kazanmak

Deylemî, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmiş Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:<sup>15</sup>

الْعَافِيَةُ عَشْرَةُ أَجْزَاءٍ تِسْعَةٌ فِي طَلْبِ الْمَعِيشَةِ  
وَجُزْءٌ فِي سَائِرِ الْأَشْيَاءِ

(الديلمى عن أنس)

<sup>15</sup> Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.6, no:9208; Keşfü'l-Hafâ, c.II, s.55, no: 1706; Câmîü'l-Ehâdis, c.XIV, s.340, no:14426.

**RE. 221/7** (El-àfiyetü aşeretü eczâin: Tis'atün fî talebi'l- maîşeti. ve cüz'ün fî sâiri'l-eşyâi.)

*(El-àfiyetü aşeretü eczâin) “Afiyet on parçadır: (Tis'atün fî talebi'l-maîşeti) Dokuzu helâlinden maîşetini temin etmektedir. (Ve cüz'ün fî sâiri'l-eşyâi) Bir parçası ise diğer şeylerdedir.”*

Onun için helâl kazanç kazanabilmek büyük nimettir. Yalan konuşmadan, hile ve hıyanet yapmadan nafakanın temin edilmesi afiyet ve büyük bir devlettir. Ne mutlu o kimselere!

## **o. Hoca ve Öğrenci Sevapta Ortak**

Taberânî, Ebü'd-Derdâ RA'dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:<sup>16</sup>

العَالِمُ وَالْمُتَعَلِّمُ شَرِيكَانِ فِي الْخَيْرِ وَسَائِرُ النَّاسِ

لَا خَيْرَ فِيهِمْ

(طب. عن أبي الدرداء)

**RE. 221/8** (El-àlimu ve'l-müteallimü şerîkâni fi'l-hayri, ve sâirü'n-nâsi lâ hayra fîhim.)

*(El-àlimu ve'l-müteallimü şerîkâni fi'l-hayri) “Alim ile müteallim, ilim öğretenle öğrenen hayırda ortaktır. (Ve sâirü'n- nâsi lâ hayra fîhim) Diğer insanlarda ise hayır yoktur.”*

---

<sup>16</sup> İbn-i Mâce, Sünen, c.I, s.264, no:224; Taberânî, Mu'cemü'l-Kebîr, c.VIII, s.220, no:7875; Taberânî, Müsnedü'ş-Şâmiyyîn, c.III, s.263, no:2218; Kudâî, Müsnedü'ş-Şihâb, c.I, s.188, no:279; Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, c.III, s.73, no:4205; Heysemî, Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.328, no:493; Hatîb-i Bağdâdî, Târih-i Bağdad, c.II, s.212, no:645; İbn-i Asâkir, Târih-i Dimaşk, c.XXXVII, s.211, no:4313; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.134, no:28672; Câmiü'l-Ehâdîs, c.XIV, s.341, no:14433.

Alim ile müteallim, ilim okutanla okuyan, ilim öğretenele öğrenmek isteyen sevapta ortaklırlar. Yani okutan çok alsın da okuyan, dinleyen, öğrenen az alsın; yok... Okutan ne alıyorsa dinleyen de, öğrenmek isteyen de aynı sevabı alıyor.

Bu ikisinin dışında kalan insanlarda hayır yoktur. Dünyada bunu söyleyen başka bir yer, başka bir kitap var mıdır bilmem. Hiç kimse bunu diyememiştir.

İnsanlar mutlaka öğrenme ve öğretme sınıflarından birinin içine girmek mecburiyetindedir. Doksan yaşında da olsan, yüz yaşında da olsa...

Burada tabi alim ile müteallim denince, umûmî olarak bütün ilimler değil. Bütün ilimleri insanların bir anda kavramasına, öğrenmesine imkân yoktur. Herkesin sınıf sınıf bilgileri vardır. Herkes kendi sınıfının bilgisini taşır. Fakat buradaki ilimden murat din ilmidir. İlm-i şer'idir, Allah'ı bilme ilmidir. Allah'ı bilebildin mi, alimsin. Öğretebildin mi, ne âlâ... Öğrenebilirsen, öğretebilirsen işte bu sevaplara ortak olabilirsin.

Diğer ilimlere de ihtiyacımız vardır ama ihtiyaç nisbetinde... Onlar dünyaya aittir. Onları öğrendiğin müddetçe, dünyada rahat edersin. Ama ahirette hiç faydası yoktur. Halbuki bu bizim murad olunan ilim, dünyada da faydası olacak ahirette de faydası olacaktır. Sen öyle bir ilim öğren ki dünyada da sana fayda etsin, ahirette de sana fayda etsin.

## p. Alimler Emin Kimselerdir

Deylemî, Muaz ibn-i Cebel RA'dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:<sup>17</sup>

الْعَالِمُ أَمِينٌ اَللّٰهُ فِي الْأَرْضِ

(ابن عبد البر في العلم، الديلمى عن معاذ)

RE. 221/9 (El-àlimu eminu'llàhi fi'l-ardı.)

*Buraya dikkat edin yalnız: (El alimü) “Alim olan bir insan, (emînu'llàhi fi'l-ardı) yeryüzünde Allah'ın emin kıldığı, emniyet sahibi bir insandır.*

Allah-u Teâlâ ona bir ilim vermiştir. Alim o ilmi aldığından dolayı alimdir. Alim olunca;

فَالْعِلْمُ مِنْ وَجْهِ عِبَادَةٍ، وَمِنْ وَجْهِ خِلَافَةٍ عَنِ اَللّٰهِ،  
وَهِيَ اَجَلٌ خِلَافَةٌ، فَاِنَّ اَللّٰهَ قَدَفَتْ حَ عَلٰى قَلْبِهِ ا

لُعَالِمِ اَلْ عِلْمِ .

*(Fel-ilmü min vechin ibâdetin) “İlim bir vechile ibadettir. Yani namaz kılmak, oruç tutmak nasıl bir ibadetse, ilim de aynı ibadettir. (Ve min vechin hilâfetin ani'llâhi) Bir cihetten de Allah- u Teâlâ'nın halifesi alimlerdir.*

<sup>17</sup> Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, c.III, s.72, no:4204; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.134, no:28671; Câmiü'l-Ehâdîs, c.XIV, s.340, no:14429.

Bizim halife diye ad taktığımız hükümdarlar, padişahlar; onlar kendilerinin takındıkları adlardır. Ama hakikatte halife olansa alimlerdir, ilim sahipleridir.

(Ve hiye ecellü hilâfeh) “Bu hilâfet en büyük en muhterem halifeliktir. Öteki halifeleri kovarlar ama bunu kimse kovamaz.”

(Kad fetaha alâ kalbihi’l-âlimi’l-ilme) “Allah-u Teàla o alimin kalbine ilmi akıtıyor, ilmini akıttığından dolayı o da başkalarına faydalı olabiliyor.” Bir ışık, bir Güneş, bir Ay nasıl etrafındaki insanları aydınlatıyorsa, alim de etrafındaki insanları böylece tenvir ediyor. Bundan dolayı da hakiki halde Allah-u Teâlâ’nın halifesi alimler oluyor.

Çünkü ilim Cenab-ı Hakk’ın sıfatlarından. İlim, Allah-u Teàla’nın sûbutî sıfatlarından bir sıfat. O sıfatını o kuluna veriyor. O kuluna verdiği için, o kul da Allah-u Teàla’nın halifesi oluyor.

## r. İlimiyle Amel Etmeyen Alim

Deylemî, Cündeb RA’dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:<sup>18</sup>

الْعَالِمُ بِغَيْرِ عَمَلٍ كَالْمِصْبَاحِ يُحْرِقُ نَفْسَهُ وَيُضِيءُ  
لِلنَّاسِ

(الدیلمی عن جندب)

<sup>18</sup> Deylemî, Müsnedü’l-Firdevs, c.III, s.73, no:4206; Cündeb RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.X, s.210, no:29109; Câmiü’l-Ehâdîs, c.XIV, s.340,

RE. 221/10 (El-àlimu bi-gayri amelin ke'l-misbâhi, yuhriku nefsu hû, ve yudîu li'n-nâsi.)

*(El-àlimu bi-gayri amelin ke'l-misbâhi) "Amelsiz alim, kandil gibidir; (yuhriku nefsu hû) kendini yakar, (ve yudîu li'n-nâsi) insanları aydınlatır."*

Alim, çok güzel ilim öğrenmiş. Güzel konuşuyor, güzel söylüyor. İyi şeyler söylüyor ama ameli yok. Bilgisi çok, ameli yok. O mum gibidir. Kendisi yanar, etrafındakiler faydalanır ama kendisi de yanar biter.

Sen öyle olma! İlmiyle amel etmeyen adamın misali mum gibidir. Yanar yanar, etrafındakiler o ışıktan faydalanırlar. Fakat o kendisi de yanar, biter giter. Dünyada da yanar, ahirette de yanar.

## s. İlim ve Amel

Ebû Nuaym, Ebû Hüreyre RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:<sup>19</sup>

اَلْعَالِمُ وَالْعِلْمُ وَالْعَمَلُ فِي الْجَنَّةِ فَاِذَا لَمْ يَعْمَلِ  
اَلْعَالِمُ بِمَا يَعْلَمُ كَانَ اَلْعِلْمُ وَالْعَمَلُ فِي الْجَنَّةِ  
وَالْعَالِمُ فِي النَّارِ

(أبو نعيم عن أبي هريرة)

RE. 221/11 (El-àlimü, ve'l-ilmü, ve'l-amelü fi'l-cenneti, feizâ lem ya'melü'l-àlimü bimâ ya'lem, kâne'l-ilmü, ve'l-amelü fi'l-cenneti, ve'l-àlimü fi'n-nâr.)

<sup>19</sup> Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.134, no:28674; Câmiü'l-Ehâdîs, c.XIV, s.341,

*(El-àlimü, ve'l-ilmü, ve'l-amelü fi'l-cenneti)*  
“Alim, ilim ve amel Cennettedir. (Feizâ lem ya'melü'l-àlimü bimâ ya'lem) Alim, ilmi ile amel etmezse, (kâne'l-ilmü, ve'l-amelü fi'l-cenneti) ilim ve amel Cennette, (ve'l-àlimü fi'n-nâr) alim ise cehennemde olur.”

İlim, alim ve bir de yaptığı amel, bunların üçü de cennettir. Alim, ilmiyle amel etmezse, ilimle ameli cennete koyarlar. Alimin kendisi açıkta kalır, cehenneme gider.

Bu halifetullah olma şerefini haiz olan kimsenin ilmiyle amel etmemesi, netice itibariyle cehenneme kadar sürüklenmesine sebep olur. Allah muhafaza etsin...

Onun için, Süfyan-ı Sevri Hazretleri çok müttaki bir zat idi ki İmam-ı A'zâm'ın devrinin insanlarındandır. Fakat mezhebi yaşamamıştır. Bu zat diyor ki;

“—Biz alimiz, ben alimim. Ne zaman? İnsanlara öğrettiğim şeyle amel ettiğim müddetçe ben alimim. Ne zaman ki öğrettiklerimle amel etmiyorum, o zaman dünyada benden daha cahil kimse bulunmaz. Başkalarına öğrettiğim ilimle amel ettiğim müddetçe alimim. Ne zaman ki ilmimle amel etmiyorsam, o zaman dünyanın en cahili benim.”

Onun içindir ki bilgi, Allah'ı bilme nisbetindedir. İnsanların

Allah'ı bilme nisbetindeki kuvvetleri ne ise, ilimleri de o kadardır.



Şimdi gelelim Rasûlüllah SAS'ın zaman-ı saadetlerindeki insanlara... Ne mektep vardı, ne medrese vardı, ne üniversiteler vardı. Herkes Rasûlüllah SAS'den dinliyor, onu ne kadar zapt edebildiyse onunla amel ediyordu. Ve bu suretle bugün en büyük evliya, onların ayağının tozu olamıyor. Bugün en büyük evliya çok biliyor, çok eserleri var, çok okumuş fakat o sahabe-i kiram'ın ayağına erişemiyor. Aradaki farka bir bakın! Sebebi:

Şimdi o zaman Eshab-ı Kiram tabi fetihler başladı ve yayıldılar dünyaya. Az bir zümre ama dünyaya yayıldılar. Gerek buraları, gerek buradan sonra Kafkas, Buhara, Türkistan, Çin-i Türkistan, Pakistan, Hindistan, Endonezya, Filipinler... Buralara ordular gitmedi, donanmalar gitmedi. Buralara ticaret maksadıyla o zamanki ashab-ı kiramdan, tabiinden çeşitli müslümanlar gidiyorlardı. O gittikleri vakit de onların hâli... İlimleri hal olmuş kendilerine... İlimleri kendilerine hal olduğu için, gittikleri yerlerde dilleriyle söylemeseler de halleriyle etraflarını irşad ediyorlardı.

Bakıyordu herkes, imreniyordu onların hallerine:

“—Siz kimsiniz? Nereden geldiniz? Hangi dine mensupsunuz?” diye soruyorlardı.

Müslüman olduklarını öğrenince, hemen İslam'ı kabul ediyorlar. Aşık oluyorlar o dine, dinin içerisine giriyorlar.

Bugün o uzak ülkelerde, milyonlarca insan müslüman olarak yetişmişler. Dikkat et şimdi, İstanbul kaç yüz seneden beridir bizde? İşte 500'üncü sene-i devriyesini yaptık beş on sene önce. 510 seneden beri burada kaç gâvur vardı acaba? Bu gâvurların kaç tanesini müslüman yaptık?

Bugün karşımızda her şey var... İlim bol. İstediğin kadar edebiyat, belagat, fesahat ne kadar istersen var. Kürsüye çıktılar mı hepsi bizi ağılatıyorlar. Ama te'sir yok. Neden? Amel yok. Amel olmadığı için, ilmimizin de karşımızdakine tesiri olmuyor.

Karşımızdakine tesiri olmayınca, gâvurlar bize galip bu sefer.

Onların adet, ananeleri bize geçmiş durumda. Biz onlara geçireceğimize, onların adet ve ananeleri bize geçmiş durumda. Hatta mezarlıklarımıza varıncaya kadar. Dünkü mezarlıklarımızla bugünkü mezarlıklarımıza iyi bakın! Bugünkü mezarlıklarımız hep taşlarla gayet güzel güzel yapılmış, yüz binlerce on binlerce liralara harcanmış. Niçin? Onlar da öyle de, onlarınkine imrenerek biz de öyle yapıyoruz. Şimdi enva-i çeşit hallerimiz. Bu neden ileri geliyor. Bilgimiz çok şimdi bugün. Herkesi okuturuz, fakat faydası yok. Onun için ilim, amel cennette; amelleri olmadığından dolayı ilim sahipleri cehennemde vesselam.,. İlim sahibi olanlar;

“—Dünyayı nasıl ele geçiririm?” diye ilim öğreniyor. Allah için öğrense, böyle olmazdı elbette.

## t. İlim Öğrenenin Niyeti

Deylemî, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:<sup>20</sup>

الْعَالِمُ إِذَا أَرَادَ بِعِلْمِهِ وَجْهَ اللَّهِ هَابَهُ كُلُّ شَيْءٍ وَإِذَا  
أَرَادَ بِهِ أَنْ يُكْثِرَ الْكُنُوزَ هَابَ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ

(الدیلمی عن أنس)

**RE. 221/12** (El-àlimu izâ erâde bi-ilmihî vecha'llâhi, hâbehû külli şey'in; ve izâ erâde en yüksire bihi'l-künûzi, hâbe min külli şey'in.)  
(El-àlimu izâ erâde bi-ilmihî vecha'llâhi)  
“Alim, ilmi ile Allah'ın rızasını kasederse, (hâbehû külli şey'in) her şey ondan korkar. (Ve izâ erâde en yüksire bihi'l-künûzi) İلمي ile dünya malını kasederse, (hâbe min külli şey'in) o her şeyden korkar.”

Herhangi bir alim, eğer ilminden dolayı Allah-u Teâla'nın rızasını murad ediyorsa, her şey ondan korkar. Hatta yılanı, çıyanı da korkar. Hatta aslanı, kaplanı da korkar.

“—Ya nasıl olur öyle şey?”

İşte git Kars'a, orada Hasan-ı Harakàni Hazretleri var, aslanı kulağından tutup yük taşıtıyormuş. Emsali çok da bu bizim memlekette onun için diyorum.

Büyüklerden birinin ayağını sokmuş akrep, derhal kendisi gebermiş. Kendisi geberiyor akrep.

<sup>20</sup> Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, c.III, s.71, no:4201; İbn-i Asâkir, Târih-i Dimaşk, c.LIII, s.133; Enes ibn-i Mâlik RA'dan

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.250, no:29342; Câmiü'l-Ehâdîs, c.XIV, s.340, no:14428.

Karşısındakine zehirini veriyor, karşısındakinin, ısırlanın ölmesi lazım gelirken kendisi ölüyor. Niçin?

Alim ise, Allah rızası için ilmini öğrendiyse, her şeyin ondan korkması lazım. Her şey ondan çekinecek.

Eğer paraları biriktirmek için, onları çoğaltmak için öğrendiyse ilmi, o her şeyden korkar. Gölgesinden de korkar.

Şimdi onu izah ediyor:

## u. Allah Rızası İçin İlim

Deylemî, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:<sup>21</sup>

الْعَالِمُ عَالِمَانَ عَالِمٌ طَلَبَ بِلَعْمِهِ اللَّهُ لَمْ يَأْخُذْ  
عَلَيْهِ طَمَعًا وَلَمْ يَشْتَرِ بِهِ ثَمَنًا وَعَالِمٌ طَلَبَ بِلَعْمِهِ  
الدُّنْيَا وَاشْتَرَىٰ بِهِ ثَمَنًا وَأَخَذَ عَلَيْهِ طَمَعًا بَخِلَ  
بِهِ عَلَىٰ عِبَادِ اللَّهِ يُلْجِمُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِلِجَامٍ مِنْ  
نَارٍ فَيُنَادِي عَلَيْهِ مَلَكٌ مِنَ الْمَلَائِكَةِ أَلَا إِنَّ هَذَا  
فُلَانُ بْنُ فُلَانٍ أَتَاهُ اللَّهُ فِي دَارِ الدُّنْيَا عِلْمًا فَاشْتَرَىٰ  
بِهِ ثَمَنًا وَأَخَذَ عَلَيْهِ طَمَعًا فَلَا يَزَالُ يُنَادِي عَلَيْهِ  
حَتَّىٰ يَفْرَغَ مِنَ النَّاسِ ثُمَّ يَصْنَعُ اللَّهُ بِهِ مَا أَحَبَّ

<sup>21</sup> Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, c.III, s.74, no:4207; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.204, no:29082; Câmiü'l-Ehâdîs, c.XIV, s.341, no:14431.

**RE. 221/13** (El àlimu àlimâni) “Alim iki kısım dır: (Àlimün talebe bi-ilmihî’llâhi) Alim, ilmiyle yalnız Allah’ın rızasını murad ediyor. “Allah-u Teàla’nın rızasını kazanmak nasıl mümkün? Onun için ilim lazımdır. İlimsiz Allah yolu kazanılmaz. Dolayısıyla ben ilim öğreneyim, başkalarına da öğreteyim” diyor ve onun için ilim kazanıyor.

*(Lem ye’hüz aleyhi tamaan) Öğrenmek de istiyor, öğretmek de istiyor başkalarına fakat öğretirken “Sen bana şu kadar para verersen ben sana bunu öğretirim” demiyor.*

*Mesela çocuğunuz hangi dersten geri kaldıysa o dersi öğretmek için bir hoca bulduğunuz vakit de diyor ki: “saati şu kadar. Saatine bu kadar para vererseniz senin çocuğunu okuturum bende.” Ama o dünya için, başka. Ahiret için de böyle bir şey olursa. (Lem ye’hüz aleyhi tamaa. Velem yeşterâ bihi semenen) hiçbir şeye dininin esasını satmıyor, vermiyor.”*

*(Ve àlimün talebe bi-ilmihî’d-dünyâ) “Öteki de onunla dünyayı talep ediyor. Dünya menfaatlerini. (İşterâ bihi semenen) Ehemmiyetsiz şeyleri de işte veriyor dünya metaı. Milyarlar olsa yine azdır yani. Milyarları verseler yine azdır, ilmin karşılığı olmaz. (Ve ehaze bihi tamaa) Bir iki şey alıyor. (Bahile bihî alâ ibâdi’llâhi) Ve Allah-u Teàla’nın kullarına bahillik yapıyor, ilmi öğretmiyor. (Yülcimuhu’llàhu yevme’l-kıyameti bi-licâmin mi’n- nar) Yarın yevm-i kıyamette bu bilgisini insanlara duyurma- dığından dolayı, ağzına ateşten gem vuracaklar.”*

*(Feyünâdî aleyhi melekün mine'l-melâikeh)*  
“Orada bir melek duyuracak, nida edecek ki:  
*(Elâ inne hâzâ fülâne'bne fülânin, âtâhu'llâhu fî dâri'd-dünyâ ilmen fe'şterâ bihî semenen)*  
Allah-u Teàla dünyada buna ilim verdi, bu ilmini halka bedavadan vermedi. Menfaat sağladı karşılığında... *(Ve ehaze aleyhi tamaan, felâ yezâlü yünâdî aleyhi hattâ yefruğa mine'n-nâsi, sümme yesneullâhu bihî ma ehabbe.)* Ta bu kıyametin hesapları bitinceye kadar devam edecek. Ondan sonra Allah-u Teâlâ ne dilerse onu yapacak.”

Allah kusurlarımızı affetsin... Tevfikât-ı samedâniyyesine mazhar eylesin... İlmi Allah rızası için öğrenip, Allah rızası için de öğretici kullarından eylesin bizleri. Ve ilmiyle amel edenlerden kılsın.

İlmiyle amel etmek için, mutlaka okuma yazma bilmek lazım değil. Ashab-ı kiram okuma yazma bilmedikleri halde en büyük alimler idi. Sebebi, duyduklarıyla amel ettiklerinden dolayıdır.

Bir insan biliyor ki zina haramdır, bitti. Faiz haramdır, bitti. İçki haramdır, bitti. Kumar haramdır, bitti. Başkasının ailesine bakmak haramdır, bitti. Neler varsa bunların hepsini bilmeyen bir müslüman yoktur. Ufak büyük. Anadan duymuştur, babadan duymuştur, komşudan duymuştur, hocadan duymuştur... Duymuştur, duymuştur...

“—Bunun mutlaka yerini göreyim de yok efendim müfessirlerin de tefsirlerine bakalım da neler diyorlar.”

Öyle iş yok. Haram haramdır, helal helâldir. Helâli kimse haram yapamaz. Haramı da kimse helâl yapamaz. Kim yaparsa dinden çıkmış olur.

Allah kusurlarımızı affetsin de dinimize hürmetkâr, sâdık ve ilmiyle amel eden bahtiyar kullarının zümresine ilhak eylesin... İlimlerimiz de etrafımızdaki insanlara tesir eder olsun.

Tesir etmemesinin sebebini açıkça anladık ki, ashab-ı kiramın hâliyle bizim hâlimiz meydanda. Bugün bizde olan bilgi ashab-ı kiramda ne arar. Onlarda bugünkü bizim bilgimizin yüzde biri bile yoktu belki. Bugün dünyayı biliyoruz ama hâlâ da yine, “Her bilgiyi öğrenelim, bütün bilgileri de bilelim!” istiyoruz. Ne olacak, faydası olmadıktan sonra?

Allah affetsin... Tefvikât-ı samedâniyyesine mazhar eylesin... İlimleriyle amel eden bahtiyar kullarının zümresine cümlemizi ilhak buyursun...

*Li'llâhi'l-fâtihah!*

**Mehmet Zahid Kotku**

**28. 11. 1971 - İskenderpaşa Camii**

[Bütün Mehmed Zahid KOTKU / Hadis Dersleri'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

